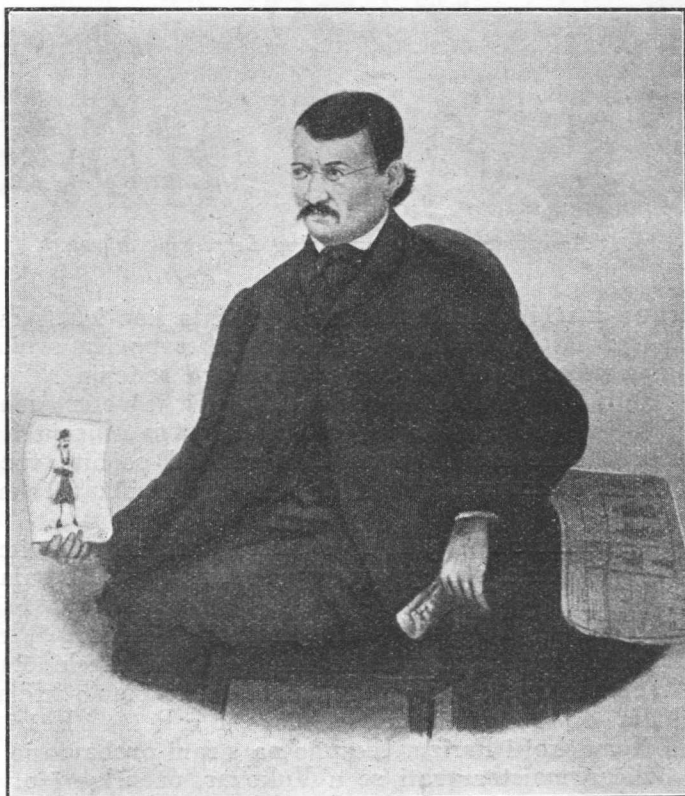

NIKOLA ZEGA: ZBIRKA NIKOLE ARSENOVIĆA

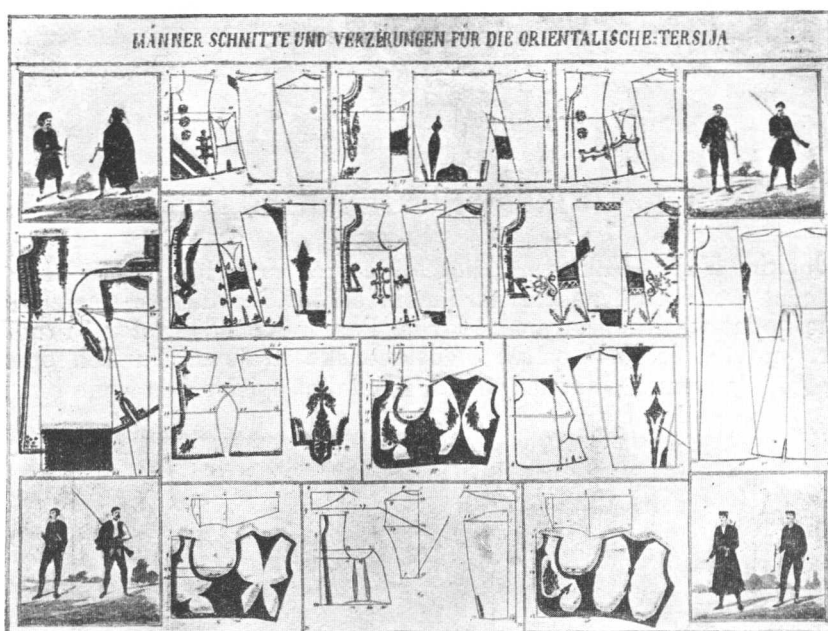
Joakim Vujić, Vuk Karadžić, Miličević, Vrčević i Karić ostavili su dragocene podatke o našem narodnom odelu. Pored gore pomenutih nalazimo podatka i kod stranaca Pirha, Pastor Kelna, Kanica i drugih koji su proputovali Srbiju i ostale jugoslovenske krajeve. Nu kod opisa narodnog odela stranci se nisu upuštali u detalje, opisivali su samo ono što su

Autoportret Nikole Arsenovića.

uz put videli, što im je dekorativno bilo, tako da za etnografa veoma malo vrednosti imaju njihovi opisi i ilustracije.

To što nam je Vuk o narodnom odelu ostavio, dopunio je slikama Nikola Arsenović; i kad se slike Arsenovićeve uporede sa opisom Vukovim, naći će se na podudarnosti, naći će se mnogi aljetci, koje Vuk u kratko opisuje, u slikama Arsenovićevim pošto su odela na svima Arsenovićevim

Iz Arsenovićevog Tehnomatičkog Lehrcompendijuma.

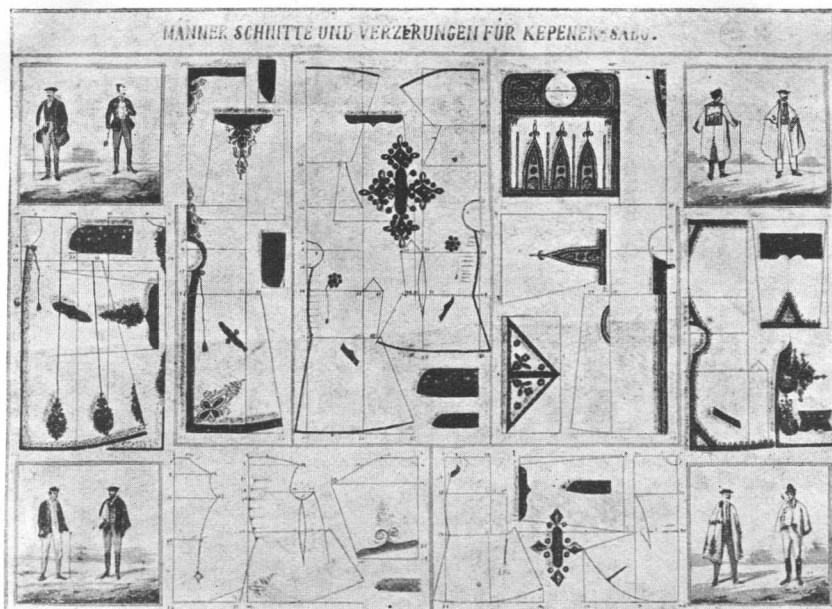
slikama verno i marljivo izradena. Vuk obuhvata kao i N. Arsenović sve Jugoslovane i utoliko više dobija zbirka N. Arsenovića svoju vrednost. Ovom godinom navršuje se punih sto godina od rođenja Nikole Arsenovića, čija se zbirka jugoslavenskih nošnji, — koja je veoma malo poznata široj publici, — nalazi na čuvanju u Etnografskom Muzeju u Beogradu. Značaj ove dragocene zbirke je za etnografa od osobite vrednosti. Do danas niti je reprodukovana ni publikovana, kao unikat čeka dan svog pravog značaja.

Da bi se i ostali svet upoznao s Arsenovićevim radovima, iznosim ovde u znak poštovanja seni prvog jugoslovenskog etnografa vrednost tog zaslužnog borca.

Nikola Arsenović, »jugoslovenski etnograf i tehnolog«¹⁾ rođen je u Retfali kod Oseka godine 1823. Otac mu je bio poštanski činovnik.²⁾ U Oseku je Arsenović svršio osnovnu školu a zatim izučio krojački zanat. Kao mladi kalfa, da bi usavršio zanat, otišao je u Peštu i Beč i verovatno da je bio i u Nemačkoj i Parizu. Ukupno na strani probavio je sedam godina i kao odličan majstor vrati se u Vukovar, oženi se i otvori veliku krojačku radnju gde je bilo zaposleno osam momaka. Pored seljačkog odela izrađivao je i odela za oficire, sveštenike i magnate. Iako nije bio školovan, Arsenović je još iz detinjstva pokazivao veliku volju za crtanjem i slikanjem i za te veštine pokazivao je neospornog dara. Zato i docnije, kada je postao majstor i imao veliku radnju, pored svoga zanata, zanimao se uvek i crtanjem, akvarelisanjem. Nu taj nagon za slikanjem nije bio kod njega samo slikanja radi, već je uvek imao naučnu tenden-

¹⁾ Ovaj naziv dao je Arsenović sebi sam.

²⁾ Biografija rađena je po podacima Arsenovićeve ćerke Sofije.

Iz Arsenovićevoeg Tehnomatičkog Lehrcompendijuma.

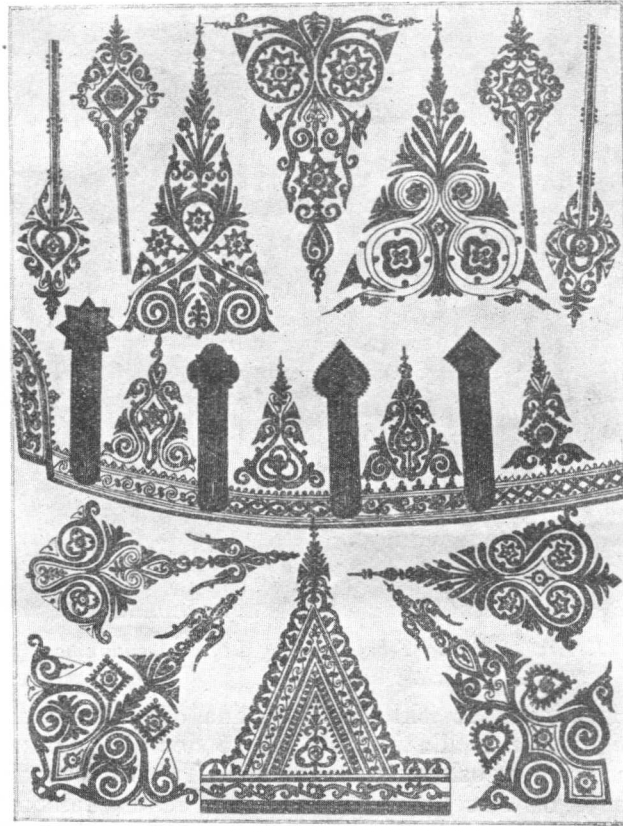
ciju: crtao je i akvarelisao isključivo narodna odela, pa ma kakve vrste ona bila, i njegova želja bila je, kao što se docnije pokazalo, da snimi narodna odela sviju jugoslovenskih zemalja. Ta želja vezana sa jakim voljom, učinila je da Arsenović, kao čovek već u godinama, ostavlja i veliku radnju, ženu i decu, i odlazi u svet. Proputovao je veliki deo jugoslovenskih zemalja snimajući marljivo narodnu nošnju po Hrvatskoj, Sloveniji, Sremu, Hrvatskom Primorju, Dalmaciji, Istri, Crnoj Gori i Hercegovini. Sav taj ogroman posao učinio je o svom trošku, izdržavajući se na putu slikanjem, krojenjem i šivenjem.

Posle dvadeset godina lutanja vraća se doma izmučen i siromašan, tako da ga je njegova porodica u prvo vreme morala izdržavati. Sa svoga puta doneo je jedino albume pune slika narodne nošnje, koje je, pošto ih je sredio, prvi put pokazao Županiji. Čim se malo oporavio i odmorio, pokušao je da ostvari jednu ideju koja je sa njegovom glavnom bila donekle u vezi.

Tako 1868 Arsenović pokušava da obrazuje u Velikoj Kikindi, Bečkerek, Rumi i Irigu zanatlijsko-umetničke škole, gde bi se pored krojenja narodnog odela izučavala i narodna ornamentika, koja bi se mogla primeniti ne samo na terzijske radove, već i na druge zanatlijske izradvine. Naprotiv za krojače, ćurčije, abadžije i terzije izradio je Arsenović jedan »Tehnomatički atlas« sa uputstvom za krojenje.

Ali, iako je u svakom od gore pomenutih mesta obrazovao školske odbore, koji su njegovu stvar rado prihvatili, uspeti nigde nije mogao, verovatno što su mu u tome same vlasti činile smetnje, a donekle i njegova prgavost i uobraženost.

Dokaz o neuspesima je njegova molba od 14. X. 1869 godine Visokoj Vladi u Zagrebu da tamo osnuje jednu zanatlijsko-umetničku školu i 12. X.

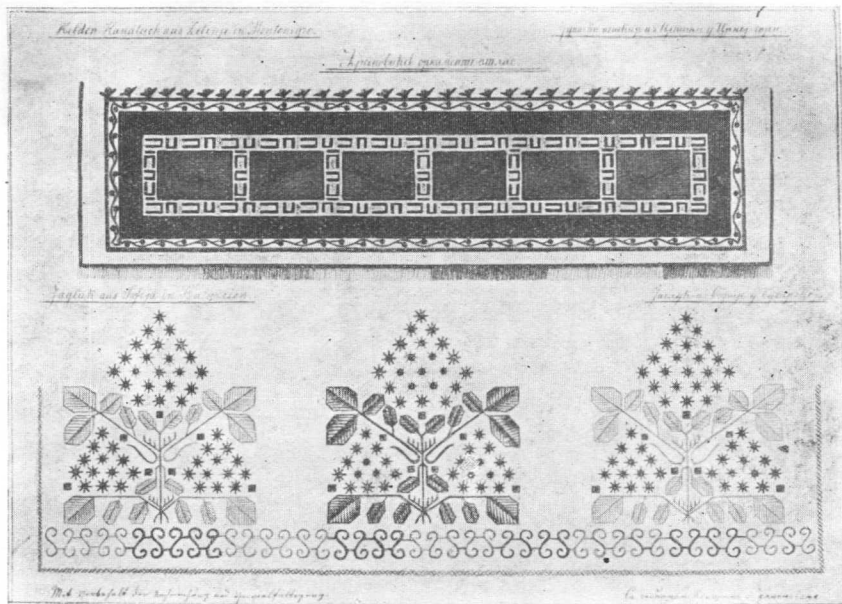
Iz Arsenovićevoeg Jugoslavenskog atlasa ornamenta.

iste godine interpelacija Ministru Trgovine i Industrije u Pešti, u istom cilju. Ali svuda je bivao odbijen.

Kada je video da na ovaj način neće uspjeti počinje da nudi svoje radove na otkup Beču, Pešti, Beogradu i Zagrebu. I u svim tim mestima — izuzimajući Beograd — nije dobio željene rezultate iz lako naslućenoga razloga: što je cela zbirka njegovih radova bila čisto jugoslovenska. Njegovi radovi imali su jedan opšti umetnički nedostatak: figure su rdavo crtane, iako su odela vrlo verno predstavljena. Sami natpisi na tabelama ružili su lepotu ornamenta i odmah otkrinali samouka. Zato je u Beogradu kod naših tadašnjih slikara našao oštre kritičare, koji su mu čak savetovali, »da ostavi kičicu i boju pa da se prihvati opet igle i konca, pa bi mu i oni mušterije bili«. Ali to sve nije omelo Arsenovića da svoju zbirku ponudi raznim učenim društvima na otkup. Čvrsto ubeđen, da su njegovi radovi od velike vrednosti, a pri tome energičan, on ih, kao što smo rekli — nudi ne samo našim, već na prvom mestu stranim naučnim institucijama na prodaju, i da bi pokazao njegovu istrajnost, navešću ih zajedno sa datumom kada su ti radovi ponuđeni:

27. XI. 1873 g. Geografskom Društvu u Beču.

21. II. 1874 g. Donjo-austr. Zanat. Udruženju u Beču.

Iz Arsenovićevog Jugoslovenskog atlasa ornamata.

31. III. 1874 g. Kralj, mađzar. Zanatlijskom Udruženju u Pešti.

4. IX. 1875 g. Učenom Društvu, Beograd.

26. X. 1877 g. Društvu Umjetnosti u Zagrebu.

Posle mnogih neuspjeha Arsenović nudi svoje radove Kraljevini Srbiji na otkup. I rešenje državne komisije za otkup radova glasilo je:

»Državna Komisija 12. Januara 1876 g. pregledala je ponuđenih 300 slika Arsenovićevih za koje je on tražio 1600 dukata i subvenciju od 1000 talira godišnje, da bi mogao putovati po Srbiji i ostalim jugoslovenskim krajevima radi produženja njegovoga rada na ilustriranju narodnje nošnje.

Komisija je našla, da ponuđene slike vrede 1000—1200 dukata cesarskih, da ih treba kupiti za Muzej, a što se tiče subvencije, da se postavi za učitelja crtanja sa godišnjom platom od 300 talira a 200 talira da dobije godišnje radi putovanja za svoj rad«.

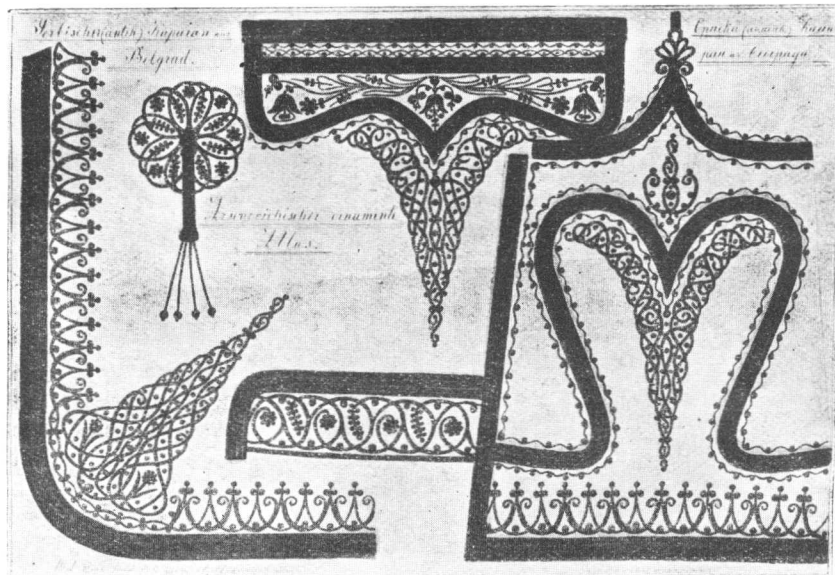
Usled rata nastupio je zastoje po toj stvari. Tek 19. Januara 1879 izašao je u Nišu ukaz, kojim se odobrava izdatak od 1000 dukata Nikoli Arsenoviću za njegove slike i ujedno postavlja za učitelja crtanja u srednjim školama sa godišnjom platom od 300 talira i sa 200 talira godišnje pomoći da bi dalje mogao produžiti svoje studiranje narodne industrije.

Čini se, da Arsenović nije bio zadovoljan ovim ukazom budući da iste godine 24. oktobra nudi svoje radove Društvu Umjetnosti u Zagrebu koje mu sledeće odgovara:

Potpisani članovi Umjetničkog Udruženja pregledali su izloženu zbirku nacionalnih nošnji jugoslovenskih zemalja, koju je sa velikom vrednošću i troškom, trudom i izdržljivošću sakupio g. Arsenović.

Potpisani nalaze da je zbirka sa etnografskog gledišta vrlo interesantna i bila bi još poučnija, kad bi se popunila raznim bosanskim nošnjama u kome smislu posednik zbirke zaslužuje svaku pomoć.

Za odbor Umjetničkog Udruženja u Zagrebu D. F. Rački s. r., Profesor D. Kršnjavi s. r.

Iz Arsenovićevo^g Jugoslovenskog atlasa ornamenta.

Posle ovog poslednjeg neuspeha Arsenović se opet vraća Beogradu gde Ministarstvo Prosvete otkupljuje u srećan čas njegovu dragocenu zbirku za etnografski Odelak Narodnog Muzeja.

Godine 1885 umro je Nikola Arsenović i sahranjen je u Beogradu na starom groblju.

Godine 1883 pokušao je Arsenović da reprodukuje svoje radove³⁾ te je dao u štampu na nemačkom jeziku jedan proglas u kome sam veli: Jugoslovenske nošnje i ornamentí privukli su poslednjih deset godina pažnju na se, naročito prilikom izložbe u Beču 1873 i u Parizu. Ja sam punih dvadeset godina radio na tome, da prikupim što više jugoslovenskih kostima, putovao sam o svome trošku i obraćao sam naročito pažnju na etnografsko-kulturno istorijsku i umetničko-industrijsku vrednost, te sam izradio sledeće:

I. Veliki etnografski album, koji sadrži više od četiri stotina akvarela sviju kostima jugoslovenskih plemena, predstavljeno verno po boji materije, tipu, ornamentu i oružju, tako, da može kao pregledalica služiti crtačima, slikarima, umetničko zanatskim radenicima a i kao obrasci za kostim-zabave.

II. Jugoslovenski antički album, u vezi sa velikim etnografskim albumom, u kome su predstavljene nekadašnje (starinske) nošnje.

III. Ilustrovana biografija, sadrži etnološke slike južnih Slovena, kao svadba, igre i t. d.

IV. Mali etnografski domaći album, u kome su isti kostimi predstavljeni samo u manjem obliku, a cilj tog albuma da se reprodukuje je taj, da bi se đaci gimnazija, osnovnih i zanatlijskih škola mogli dalje upoznati sa našom lepom narodnom nošnjom. Ujedno može u svakoj kući poslužiti kao ukras u salonu.

³⁾ Po ugledu »Die Serben an der Adria« i »La Dalmazia descritta«.

Potskočica u Dubrovačkoj Župi.

V. Ilustrovana azbuka, udešena za decu, u kojoj, da se deca lakše upoznaju sa narodnom nošnjom, pored slova nalaze se i slike narodnih kostima.

VI. Jugoslavenski-orientalski atlas ornamenata, koji sadrži kako po kroju tako i po crtežu, verno po originalu snimljene obrasce u prirodnoj veličini.

VII. Tehnometrički Lerkompendijum, pokazuje kako se kroje sve jugoslovenske nošnje, po tehnometričkom sistemu, tako, da istim obrascima mogu krojiti i izrađivati odela: čurčije, krojači, abadžije, terzije itd.

Da bi se videlo koliko se u Arsenovićevo vreme cenio njegov rad i šta se držalo za nedostatke istoga, vredno je zabeležiti ocene koje je N. Arsenović dobio od stranih i naših kulturnih društava o svojim radovima. Ja ću navesti nekoliko najkarakterističnijih izostavljajući beznačajna mesta.

»Geografsko Društvo« u Beču 1873 godine: »Na jučerašnjoj našoj sednici bilo je izloženo više od 200 jugoslovenskih slika kostima, koje je izradio g. Nikola Arsenović, a koje po njihovoj izradi čine jednu osobitu etnografsku vrednost. Dvorski savetnik M. A. Beker primetio je: pošto uplivom kulture sve više i više iščezavaju narodne nošnje, da bi od kulturnog značaja bilo sačuvati slike narodnog odela iz Istre i Dalmacije kao jednu etnografsku retkost«.

»Donjo-austrijsko Zanatlijsko Udruženje u Beču« 1874 godine: »Udruženje, pregledajući Vaše radove, koji sadrže verno predstavljene narodne nošnje svih jugoslovenskih plemena Austro-Ugarske, rešilo je, da Vam izjavi priznanje na uloženom velikom trudu, kojim ste sve muke i nevolje prebrodili, dajući jasan pregled celokupnoj i sasvim čudnovato bogatoj i skupocenoj ornamentici jugoslovenskih narodnosti.

Ta velika kolekcija može sa pravom poslužiti kao pregledalica i davati impuls raznim novim tvoreninama u domaćoj industriji«.

Svatovi u Konavlima.

»Kralj. mađjarsko Zemaljsko Zanatlijsko Udruženje u Pešti« 1876 godine: »Stručna komisija koja je pregledala Vaše radove pa je izrazila sledeće: To delo sa njegovim divnim obrascima, crtežima i mustertabelom čini jedan takav rad, koji se samo mogao izvršiti sa velikim samopregorevanjem, trdom i velikim materijalnim žrtvama. Sem toga to delo sadrži i narodne nošnje, koje su pune dragocenih industrijskih i umetničkih motiva, koje bi valjalo primeniti ne samo za industriju nošnje, već i za druge industrijske radove. Smatramo da je delo dostojno priznanja i molimo da se isto reprodukuje ili u podesnom mestu za upotrebu nabavi. Isto tako bi želeli, da skupljač toga dela, ako bi mogućnosti i prilike dozvoljavale, prikupi na isti način i nošnje drugih naroda, koji su pod krunom mađjarskom, a naročito Mađjara«.

»Učeno Društvo u Beogradu« ocenilo je Arsenovićev rad ovako: »Sakupljene i izradene slike jugoslovenskih narodnih nošnji Nikole Arsenovića od zamašne su vrednosti, kako za stručnjake tako i za umetnike bili oni Srbi, Sloveni ili članovi druge koje narodnosti. Jer ova zbirka daje zanatlijama mogućnost da razviju svoj ukus, umetnicima također pruža bogat materijal za proučavanje raznovrsne narodne nošnje.

Zasluga g. N. Arsenovića nije samo u tome, što je vrednim radom prikupio toliko materijala narodnih rukotvorina jugoslovenskog sveta, već što njegovu zbirku mogu upotrebiti mnoge zanatlije i obrazovan svet. I učeniku i umetniku korisno poslužiće njegov veliki etnografski album sa 224 slika jugoslavenske nošnje. Za zanatlijske škole, kao pomoćno sredstvo za izdavanje jugoslavenske istorije i nacionalne industrije, izradio je jedan mali ilustrovani album. A da bi i mlade učenike upoznao sa jugoslovenskim svetom izradio je jedan ilustrovan Alfabet.

Prava primena i cilj N. Arsenovića naročito se ogledaju u njegovom tehnomatičkom lerkompandijumu, u kome se nalaze raznovrsni kostimi a

Mlada iz Mokrog Luga kod Beograda.

u njegovom Atlasu jugoslovenskih ornamenata izrađenih u prirodnoj veličini, služe za primenu raznovrsnom ukrašavanju.

U ovim delovima rada N. Arsenovića, kao i u njegovim ilustracijama jugoslovenskih običaja primećuje se njegov neumorni entuzijazam, koji iznosi malo cenjene ili bolje reći malo poznate nacionalne sposobnosti slovenskoga sveta; želeći je ga g. Arsenović preduzme raditi Zbirku nacionalne nošnje iz same Srbije i na taj način bi se upoznao i ostali svet sa proizvodima naše domaće radinosti, koja počinje da se gubi i na koju do ovoga časa nije obraćena pažnja, kako od strane umetnika tako i od strane drugih merodavnih faktora.

Preduzeće Arsenovićevo spada u najplemenitije. Njegov rad, skopčan sa velikim trudom i troškovima prikazuje Jugoslovenu ulogu njegovog

Žena iz Jamnice u Hrvatskoj.

naroda sa zdravim umetničkim pogledima i pribavlja mu poštovanje u ostalom obrazovanom svetu, u koliko taj elaborat predstavlja raširenost slovenske domaće industrije sa nepokvarenim prirodnim ukusom.

Beograd, 4. septembra 1875.

Članovi:

Milan Kujungjić s. r.
Dragutin Milutinović s. r.

Stevan Todorović s. r.
Milovanović s. r.

Predsednik odeljenja za umetnost
Srpskog Učenog Društva

Mihailo Valtrović s. r.

Muž iz Bistre u Hrvatskoj.

Arsenović je kao samouk naučio crtanje i akvarelisanje tek u starijim godinama. U figuralnom crtanju bio je slab: glave, ruke, noge pune su pogrešaka, kako u pokretu tako i u samoj izradi. A što se na mnogim slikama mogu videti i lepo izrađene glave, to je samo stoga što ih je radila jedna veštija ruka. G. Dr. Sima Trojanović⁴⁾ je prilikom jednog svog putovanja u Dubrovnik, gde se Arsenović zadržavao duže vreme, saznao, da je Arsenoviću mnoge slike radio jedan odličan talijanski akvarelista, koji je inače bio pijanac, i Arsenović je njega umeo isko-

⁴⁾ Vidi godišnjak Akademije Nauka 1906.

Devojka iz Metlike u Kranjskoj.

ristiti. Tu je dakle objašnjenje ponekim umetnički izradenim glavama i figurama u njegovoj kolekciji⁵⁾).

U slogu boja pokazuje Arsenović puno života. Njegova koloristika je kao i ornamentika odlična. Većina slika radio je sa dekarbom. N. pr. gde je ugasitim zubunima valjalo jasnije ornamentat istaći, to je sve postigao dekarbom. Figure, koje je odevao u narodno odelo, prekopirao je mahom iz kakvog časopisa uzimajući one koje su mu po pokretima bile potrebne. A bez sumnje da se služio tada publikovanim ilustriranim delima narodne nošnje: »La Dalmatia descrittta«⁶⁾ i »Die Serben

⁵⁾ Vidi sliku Potskočicu, Hercegovački svatovi i t. d.

⁶⁾ Izdanje u Zadru 1847.

Momak iz Metlike u Kranjskoj.

an der Adria⁷⁾. To su Arsenoviću bile glavne pregledalice i olakšavale mu rad. Radio je ovako: prekopirao bi prvo figure u konturi, zatim ucrtavao odelo, a naposljetku izrađivao je glave i ruke. Najslabiji su mu radovi koji su u Srbiji rađeni. Nu i pored toga pokazuju verno tadašnju nošnju i zato daju dovoljno materijala za studiju. Naročito vredi pomenuti nošnju okoline Beograda.

Tehnomački Lehrkompendium zanima se mahom krojem po njegovoj tabeli, krojeni za seljačka, građanska i oficirska odela. Po-

⁷⁾ Izdanje Brockhaus Leipzig.

Žena iz Kastela.

tome uputstvu mogu se i danas izraditi sva odela koja je Arsenović ilustrovao. Ovo ima u toliko veću važnost, što većina tih odela danas ne postoje više, ili su potpuno izmenjena.

Jugoslovenski orijentalški atlas ornamentata je ispunjen samo ornamentima i to u prirodnoj veličini. Njih je Arsenović kopirao najobičnijim načinom sa originala, što dokazuju kopije koje se našle nedovršene među njegovim radovima. Izrađeni ornament — svi u boji — uzeti su sa libadeta, ječerma, jeleka, gjubeta, gjemadana i t. d. Naziv atlasa Jugoslovenski orijentalški atlas ornamentata nije ni malo preteran, jer ornament u njemu sadrže zaista mnogo orijentalških motiva, iako ruže ornamente natpisi, koje je Arsenović na svima tablama stavljao, i to, na nemačkom, srpskom i mađarskom jeziku a ima ih i na francuskom i engleskom. Svi ovi natpisi puni su ortografskih grešaka,

Devojka iz Kistanja.

nesimetrični, neukusni i utiču odvratno na gledaoca. Da li su nazivi pojedinih ornamenata tačni ili ih je Arsenović sam tako nazvao ne može se znati, pošto bližih podataka nema. Svakako je ta kolekcija ornamenata od značajne vrednosti.

Mali etnografski album i Ilustrovani album jesu minijatura kopije slika njegovih većih albuma, kojima je Arsenović nameravao da zainteresuje lepim narodnim nošnjama učenike još u najmlađim razredima.

Među slikama Ilustrovana biografija ima nekoliko vrlo dobrih radova, koji su bez sumnje radene uz pripomoć veštije ruke; takvi su Potskočica, Svadba u Konavlima, Svadba Vrčevića u Trebinju 1872 g. Stana Bjelićeva i još puno drugih.

Danas se nalaze na čuvanju u Zbirci Etnografskog Muzeja 383 rada Arsenovićeva iz skoro sviju naših krajeva, izuzimajući Bosnu, Sandžak,

Devojka iz Ubla.

Staru Srbiju i Makedoniju, kamo Arsenović nije ni odlazio. Banat i Bačka takođe nisu zastupljeni, a i Srem vrlo malo, no te slike postojale su i propale pozajmljivanjem. Čuvar Narodnog Muzeja pok. Mihailo Valtrović rekao mi je da ih je zajmio g. Đorđu Krstiću akad. slikaru za izradu slike »Sv. Sava blagosilja srpčad« i g. Đoki Milovanoviću za izradu njegove »Sv. Savske diplome«.

I ako ilustracije pokazuju verno tadašnju nošnju, za etnografa nisu potpune, nemaju lokalne nazive pojedinih aljetaka i ornamenata, nemaju godinu kad su rađene, nemaju nikakova bliža istorijata. Arsenović je samo stavio mesto odakle je nošnja i da li je devojačka, žene ili mlade. Vrlo mali broj slika donosi malo istorijata, kao n. pr. »Antik ječerma« iz Rağuze iz godine 1672. nađeno u porodici Kisića u Dubrovniku«.

Muž iz Ubla.

Kad se pređe preko svih sitnica, rad N. Arsenovića je nesumnjivo i veliki po obimu i značajan po vrednosti. Njegove ilustracije pokazuju nam nošnje iz: Dalmacije, Istre, Boke Kotorske, Crne Gore, Hercegovine, Hrvatske, Hrvatskog Primorja, Slovenije, Srema i Srbije.

Od doba kada ih je Arsenović radio prošlo je pola veka. Narodne nošnje su se za to vreme znatno promenile a mnoge potpuno propale te su Arsenovićeви akvareli danas jedini i siguran oslonac za studij našeg bogatog i raznovrsnog narodnog odela.

A to je od velikog značenja. Zato je Zbirka Nikole Arsenovića za Etnografski Muzej u Beogradu od neocenjene vrednosti, kao unikat brižljivo se čuva, i čeka dan kada će nastupiti mogućnost, da se reprodukuje, ne samo za naučne svrhe, već i za ukraš svake jugoslovenske kuće.

SPISAK AKVARELA NIKOLE ARSENOVIĆA.

I DEO.

1. Nikola Arsenović autoportret.
2. Putovanje Nikole Arsenovića od Kastelnova do Munaha.
3. Arsenović u Dubrovniku, dobija pismo gde mu se javlja da ne može sudelovati svojim radovima na Svetskoj Izložbi u Beču 1873. god.
4. Kako Arsenović među Jugoslovenima Zanatlika udruženja stvara. Slika predstavlja Zanatliksku školu u V. Bečkereku 1868 god.
5. Kako Župljani u Dalmaciji kod Sv. Jelene narodnu igru potskočnicu igraju.
6. Kako Konavljani od svoje kuće u Dubrovnik na pazar idu.
7. Svatovi u Konavlima, Dalmacija.
8. Hercegovački svatovi.
9. Kako Dalmatinski guslar pjesmu («boj na Kosovu») pjeva i narod ga sluša.
10. Rade Rudenik iz Sumeta u Dalmaciji, darovao Arsenoviću 10 napoleona u zlatu.
11. Stana Bjelićeva poštonositeljka iz Buđve u Boku Kotorsku u njezinom narodnom odelu.
12. Ista u poštanskom službenom odelu.
13. Ista u paradnom vojničkom odelu.
14. Barjaktar iz varoške garde u Dubrovniku.
15. Komandir Marineraca u Boki Kotorskoj.
16. Marineracer varoške garde u Boki Kotorskoj.
17. Alkar Kožnik varoški gardist u Sinju.
18. Nevesta (mladenka) iz Konavlja.
19. Momak iz Zadra.
20. Devojka iz Zadra.
21. Devojka iz Arbanasa blizu Zadra, Dalmacija.
22. Momak iz Arbanasa blizu Zadra, Dalmacija.
23. Muž iz Arbanasa blizu Zadra, Dalmacija.
24. Žena iz Arbanasa blizu Zadra, Dalmacija.
25. Muž iz Skradina Dalmacija.
26. Žena iz Skradina Dalmacija.
27. Muž iz Zagrovice.
28. Žena iz Zagrovice u Dalmaciji.
29. Momak iz Kistanja u Dalmaciji.
30. Djevojka iz Kistanja u Dalmaciji.
31. Momak iz Vrlike u Dalmaciji.
32. Devojka iz Vrlike u Dalmaciji.
33. Muž iz Drniša u Dalmaciji.
34. Žena iz Drniša u Dalmaciji.
35. Muž iz Ubla u Dalmaciji.
36. Žena iz Ubla u Dalmaciji.
37. Muž iz Dernaša u Dalmaciji.
38. Žena iz Dernaša u Dalmaciji.
39. Muž iz Knina u Dalmaciji.
40. Žena iz Knina u Dalmaciji.
41. Momak iz Knina u Dalmaciji.
42. Devojka iz Knina u Dalmaciji.
43. Varošanka iz Šibenika u Dalmaciji.
44. Varošanka iz Šibenika u Dalmaciji.
45. Djevojka iz Drniša u Dalmaciji.
46. Devojka iz Petrovog Polja u Dalmaciji.
47. Devojka iz Sinja u Dalmaciji.
48. Devojka iz Sinja u Dalmaciji.
49. Muž iz Sinja u Dalmaciji.
50. Žena iz Sinja u Dalmaciji.
51. Mlada iz Sinja u Dalmaciji.
52. Mlada iz Sinja u Dalmaciji.
53. Udovica iz Sinja u Dalmaciji.
54. Varošanka iz Sinja u Dalmaciji.
55. Devojka iz Splita u Dalmaciji.
56. Momak iz Splita u Dalmaciji.
57. Žena iz Splita u Dalmaciji.

58. Muž iz Splita u Dalmaciji.
59. Momak iz Kaštela (blizu Splita) u Dalmaciji.
60. Djevojka iz Kaštela (blizu Splita) u Dalmaciji.
61. Muž iz Kaštela (blizu Splita) u Dalmaciji.
62. Žena iz Kaštela (blizu Splita) u Dalmaciji.
63. Muž iz Lečevice više Trogira.
64. Brđanin iz Lečevice više Trogira.
65. Muž iz Mokrica u Kranjskoj.
66. Žena iz Mokrica u Kranjskoj.
67. Žitelj iz Orebića sa poluostrva Pelješka.
68. Žena iz Orebića sa poluostrva Pelješka.
69. Nevesta iz Orebića sa poluostrva Pelješka.
70. Žena sa ostrva Lastova.
71. Žena iz Tropana sa poluostrva Pelješka.
72. Muž iz Tropana sa poluostrva Pelješka.
73. Žena iz Janjine sa poluostrva Pelješka.
74. Muž iz Janjine sa poluostrva Pelješka.
75. Žena iz Blata sa ostrva Korčule.
76. Žitelj iz Blata sa ostrva Korčule.
77. Djevojka iz Lumarde sa ostrva Korčule.
78. Seljak iz Lumarde sa ostrva Korčule.
79. Muž sa ostrva Mljeta.
80. Žena sa ostrva Mljeta.
81. Muž iz kraja Neretve.
82. Žena iz kraja Neretve.
83. Muž iz Dubrovačke Župe.
84. Žena iz Dubrovačke Župe.
85. Muž iz Dubrovačkog primorja.
86. Žena iz Dubrovačkog primorja.
87. Devojka iz Konavljja.
88. Momak iz Konavljja.
89. Prvobitna nošnja žene iz Konavljja.
90. Prvobitna nošnja muža iz Konavljja.
91. Devojka iz Konavljja.
92. Žena iz Konavljja.
93. Muž iz Ubla.
94. Žena iz Ubla.
95. Muž iz Krivošija.
96. Žena iz Krivošija.
97. Muž iz Risna.
98. Žena iz Risna.
99. Žena iz Imotskog.
100. Žena iz Vrgorca kod Imotskog.
101. Hrvatski prvobitni Banderial Husar (Hrv.).
102. Sremski četnik (Srem).
103. Muž iz Šestina u Hrvatskoj.
104. Žena iz Šestina u Hrvatskoj.
105. Muž iz Draganića u Hrvatskoj.
106. Žena iz Draganića u Hrvatskoj.
107. Muž iz Velike Gorice u Hrvatskoj.
108. Žena iz Velike Gorice u Hrvatskoj.
109. Muž iz Lekenika u Hrvatskoj.
110. Žena iz Lekenika u Hrvatskoj.
111. Muž iz Stupna u Hrvatskoj.
112. Žena iz Stupna u Hrvatskoj.
113. Muž iz Bednje u Hrvatskoj.
114. Žena iz Bednje u Hrvatskoj.
115. Muž iz Novih Dvora u Hrvatskoj.
116. Žena iz Novih Dvora u Hrvatskoj.
117. Muž iz Noršića u Hrvatskoj.
118. Žena iz Noršića u Hrvatskoj.
119. Muž iz Tkalca u Hrvatskoj.
120. Žena iz Tkalca u Hrvatskoj.
121. Muž iz Jamnice u Hrvatskoj.

122. Žena iz Jamnice u Hrvatskoj.
123. Muž iz Bistre u Hrvatskoj.
124. Žena iz Bistre u Hrvatskoj.
125. Muž iz Rakov-potoka u Hrvatskoj.
126. Žena iz Rakov-potoka u Hrvatskoj.
127. Muž iz Mirnovca u Hrvatskoj.
128. Devojka iz Mirnovca u Hrvatskoj.
129. Djevojka iz Sošica u Hrvatskoj.
130. Muž iz Sošica u Hrvatskoj.
131. Muž iz Stojdrage (Žumberak).
132. Žena iz Stojdrage (Žumberak).
133. Muž iz Mrzlog Polja u Hrvatskoj.
134. Žena iz Mrzlog Polja u Hrvatskoj.
135. Muž iz Đurđevca u Hrvatskoj.
136. Žena iz Đurđevca u Hrvatskoj.
137. Muž iz Prokike u Hrvatskoj.
138. Žena iz Prokike u Hrvatskoj.
139. Žena iz Virja u Hrvatskoj.
140. Muž iz Virja u Hrvatskoj.
141. Muž iz Kloštra Ivanića.
142. Žena iz Kloštra Ivanića.
143. Mladenac iz Novoga (Hrvatsko Primorje).
144. Mladenka iz Novoga (Hrvatsko Primorje).
145. Muž iz Novoga (Hrvatsko Primorje).
146. Žena iz Novoga (Hrvatsko Primorje).
147. Muž iz Crkvenice (Hrvatsko Primorje).
148. Žena iz Crkvenice (Hrvatsko Primorje).
149. Muž iz Selca (Hrvatsko Primorje).
150. Žena iz Selca (Hrvatsko Primorje).
151. Mladenka iz Vukovine u Hrvatskoj.
152. Žena iz Petrovca u Sremu.
153. Žena iz Dalja u Slavoniji.
154. Muž iz Dalja u Slavoniji.
155. Muž iz Gibarca u Sremu.
156. Žena iz Gibarca u Sremu.
157. Žena iz Ledinaca u Sremu.
158. Momak iz Vukovara u Sremu.
159. Devojka iz Vukovara u Sremu.
160. Muž iz Mikanovaca u Sremu.
161. Žena iz Mikanovaca u Sremu.
162. Žena iz Ptuja štajerska.
163. Muž iz Ptuja štajerska.
164. Momak iz Ljubljane, Kranjska.
165. Djevojka iz Ljubljane, Kranjska.
166. Muž iz Vipave, Kranjska.
167. Žena iz Vipave, Kranjska.
168. Djevojka iz Metlike, Kranjska.
169. Momak iz Metlike, Kranjska.
170. Muž iz Mokrice, Kranjska.
171. Žena iz Mokrice, Kranjska.
172. Žena iz Karsa, Kranjska.
173. Muž iz Karsa, Kranjska.
174. Muž iz Omišlja na ostrvu Krku.
175. Žena iz Omišlja na ostrvu Krku.
176. Muž iz Sušnjevice Istra.
177. Žena iz Sušnjevice Istra.
178. Muž iz Brguda, Istra.
179. Žena iz Brguda, Istra.
180. Muž iz Brguda, Istra.
181. Žena iz Brguda, Istra.
182. Muž iz Monaha, Istra.
183. Žena iz Monaha, Istra.
184. Momak iz Proseka, Istra.

185. Devojka iz Proseka, Istra.
186. Žena iz Sarvale (Skednja), Istra.
187. Muž iz Sarvale (Skednja), Istra.
188. Žena iz Rovinja.
189. Muž iz Rovinja.
190. Žena iz Tinjana.
191. Muž iz Tinjana.
192. Žena iz Trebinja, Hercegovina.
193. Muž iz Trebinja, Hercegovina.
194. Žena iz Sutorine, Hercegovina.
195. Muž iz Sutorine, Hercegovina.
196. Muž sa Cetinja, Crna Gora.
197. Žena sa Cetinja, Crna Gora.
198. Žena iz Skadra.
199. Muž iz Skadra.
200. Stara muška nošnja od obitelji Šupuka u Šibeniku.
201. Stara muška nošnja od obitelji Šupuka u Šibeniku.
202. Prvobitna nošnja iz Šibenika.
203. Žena iz predgrađa Šibenika.
204. Prvobitna nošnja iz Bakra, muška, Hrvat. primorje.
205. Prvobitna nošnja iz Bakra, ženska, Hrvat. primorje.
206. Prvobitna stara nošnja iz Kaštela, Dalmacija.
207. Nevesta iz Mune, Istra.
208. Prvobitna nošnja iz Senja od porodice Paradajzer, Hrvatsko primorje.
209. Prvobitna nošnja iz Senja od porodice Vukasovića, Hrvatsko Primorje.
210. Prvobitna nošnja iz Kraljevice, Hrv. primorje.
211. Prvobitna nošnja iz Beočina u Sremu.
212. Prvobitna nošnja iz Ljubljane.
213. Prvobitna nošnja iz Gorice.

II.

18 tabli sa po dve slike (36 slika) akvarela izrađenih u miniaturi i namenjenih za Ilustrovanu Azbuku i jedan deo za Mali Etnografski Album.

III.

Slike u većem formatu rađene:

1. Hercegovačka svadba: sina St. Vrčevića konzula austrijskog u Trebinju 1872. god.
2. Svatovi u Konavlima.
3. Potskočica u Dubrovačkoj župi.

IV.

50 tabli ornamenata izrađena akvarelom u prirodnoj veličini.

V.

- 9 tabla sa raznim obrascima za krojenje narodnog i građanskog odela.
1 tabla: redukciona šema za krojenje.

VI.

9 originalnih kopija raznih ornamenata (nedovršeno).

VII.

Slike koje Arsenović u Srbiji radio:

1. Devojka iz Mokrog Luğa.
2. Žena iz Grocke.
3. Žena iz Slanaca.
4. Mlada iz Vel. Mokrog Luğa.
5. Devojka iz Vel. Mokrog Luğa.

6. Žena iz Kumodraže.
7. Devojka iz Gračana.
8. Devojka iz Banjice.
9. Djevojka iz Ranika (Lužički srez).
9. Devojka iz Resnika (Lužički srez).
10. Devojka iz Berovice (Lužički srez).
11. Seljak iz Dojčinca, (Višički srez).
12. Trgovački momak iz Smedereva.
13. Djevojka iz Breanovaca kod Leskovca.
14. Seljak iz Breanovaca kod Leskovca.
15. Žena iz Leskovca.
16. Varošanka iz Leskovca.
17. Varošanka iz Leskovca.
18. Varošanka iz Leskovca.
19. Devojka iz Leskovca.
20. Žena iz Vinarca, srez Leskovački.
21. Seljak iz Vinarca, srez Leskovački.
22. Devojka iz Poljane (vranj. okrug).
23. Žena iz Čukovca (vranj. okrug).
24. Žena iz Vlasotinaca (vranj. okrug).
25. Građanka iz Vlasotinaca (vranj. okrug).
26. Žena iz Vladovca (vranj. okrug).
27. Seljak iz Vladovca (vranj. okrug).
28. Seljak iz Trnjice (vranj. okrug).
29. Žena iz Trnjice (vranj. okrug).
30. Žena iz Bojšine (vranj. okrug).
31. Seljak iz Bojšine (vranj. okrug).
32. Mlada iz Crnjina.
33. Seljak iz Crnjina.
34. Seljak iz Smrdana.
35. Žena iz Smrdana.
36. Žena iz Giljanja, Kosovo.
37. Seljak iz Kumanova.
38. Žena iz Pelinaca kraj Kumanova.
39. Žena iz Kumanova.
40. Seljak iz Crne Reke (okrug timočki).
41. Žena iz Crne Reke (okrug timočki).
42. Mlada iz Mihailovca, Krajna.
43. Seljak iz Mihailovca, Krajna.
44. Varošanka iz Požarevca.
45. Varošanka iz Aleksinca.
46. Varošaniin iz Gradišta.
47. Žena iz Palilule, Beograd.

VIII.

Slike koje Arsenović nije bio sredio:

1. Žena iz Katinovca blizu Gline, Hrv.
2. Seljak iz Katinovca blizu Gline, Hrv.
3. Seljak iz Cepeliša blizu Petrinje.
4. Žena iz Cepeliša blizu Petrinje.
5. Žena iz Piketa blizu Rijeke.
6. Udabnenici iz Novog Hrv. primorje.
7. Žena iz Novog, Hrv. primorje.
8. Muž iz Novog, Hrv. primorje.
9. Stara nošnja od obitelji Škorić iz Senja, Hrv. primorje.
10. Stara nošnja iz Bakra.
12. Udovica iz Selca, Hrv. primorje.
13. Žena iz Jukinaca kod Gline.
14. Nevesta iz Glinske Poljane.